

envers l'amic -després de Francesc Matheu, és el seu valedor real al Principat-, el qual ja s'entrevéu en el viatge de 1904 (376), i es concreta en els poemes que li dedica o en el fet que en la correspondència de tema literari amb altra gent la seva figura quedi molt sovint en primer pla. Permanentment quan l'interlocutor és Bofill.

Fins a quin punt la poesia del mallorquí influeix realment en la del barceloní? A primera vista i donades les mostres de reconeixement sorgides de la ploma del propi Carner, l'influx sembla indubtable. Com a mínim, però, cal parlar d'influència recíproca. I si destriem convenientment el grau de reciprocitat observem una major incursió dels consells de Carner a Horacianes que no dels de Costa a Els fruits saborosos, dues obres estrictament coetànies. El reconeixement és una mostra de respecte, però també una confirmació dels propòsits: la creació artificiosa de models, ni que per aconseguir-ho s'hagi de fer passar com a deixeble (377), quan en realitat el veritable mestratge prové de la lectura dels poemes francesos. Per què si no el gruix dels poemes d'Horacianes és de 1905? Carner, amb la idea d'Els fruits saborosos concebuda des de 1904 i ja decantat del tot des d'uns anys abans vers l'estètica que s'hi propugna, és qui més l'incita a escriure'ls, cosa que queda reflectida en la dedicatòria de l'horaciana catorzena (Al poeta que em féu present de fruites saboroses). En canvi, en carta a Bofill de febrer de 1906, Carner es queixa, precisament a propòsit d'aquesta mateixa horaciana, de la poca predisposició de Costa a comprendre el contingut poètic d'Els fruits saborosos, que no vol ser moral i que no pretén pas al·legar, com sí que és el cas d'Alzina i Bofill, cap vincle entre classicisme i cristianisme. És un greuge contundent, la qual cosa posa de manifest que en la rela-

ció privada es matisa convenientment allò que públicament i interessada apareix com a mestratge inqüestionable:

"Mossèn Costa ha tingut la bondat d'escriure una "horaciana" a l'ahor dels meus Fruits Saborosos. Vaig rebre-la diumenge. Diu en ella que vagin vers les Gràcies a fer delicat obsequi de llurs gràcies Pandara, Ixena, Lamón, Alidé... No manqui, deya textualment, cap gentil cullidora de tals fruites. Però avuy rebo lletra de Mn. Costa en la qual me prega que fassi diverses modificacions en sa poesia. En virtut d'una d'elles queda suprimida la frase que t'he transcrit, y substituïda per una cita especial de Methymna, y un crit de Però enfora les Mènades impures / d'aqueix festí poètich.

Jo he escrit aixís a Mn. Costa: «...Y, are que hi som... Els catalans, ja'm sab greu, però dihem bruscament les coses. Per què, Déu meu, per què quan jo cercava orientació, seguretat per la meua consciència, no vingué aqueix vers comparegut a última hora:

Però enfora les Mènades impures...

Jo, quan era temps, les hauria suprimides, aquestes mènades, si V. ho hagués cregut necessari. Recordi que sobre aquest punt li vaig fer concretar, precisar, la seua opinió. Vostè que les treu, les hi va admetre. No vol dir això que el meu esperit s'adormi sobre el coixí de la seua responsabilitat. Si V. creu convenient rectificar la seua primera opinió y publica V. -que jo per motius de delicadesa preferesc no fer-ho- la seua "horaciana" ab el vers de les Mènades, immediatament retiraré de la venda el meu llibre...»

Això, com veus, és una mica fort, però trovo verdaderament intolerable que després d'evacuar consulta favorable sobre les meues Fruites (que les hi he sotmeses totes) me vingui are Mn. Costa ab aqueixos bescantaments vigorosos" (378).

I és que, paral·lelament al que succeeix amb Joan Alcover una mica més tard, el 1906, amb el Noucentisme batejat i en marxa, l'estratègia que condueix a presentar Costa i Llobera com a model està pràcticament exhaurida. És l'any del seu triomf definitiu a Barcelona (homenatge

a l'Ateneu, presidència dels Jocs Florals, ressò d'Horacianes, articles de lloança a la premsa amb números gairebé monogràfics, etc.), però també de l'aïllament honorífic. Tant per part d'Eugeni d'Ors, que mai no se n'ocupa excessivament, com del grup carnerià, que ja té suficientment encarrilat el camí. Carner i Bofill col·laboren activament en les mostres d'afecte organitzades i l'acompanyen arreu durant els dies de la seva estada a Barcelona, però indirectament comencen a fer-se evidents les primeres mostres del distanciament. Se'l col·loca entre els autors prestigiosos, però del passat. No passa desapercebuda, per exemple, l'ambigüitat de què Carner es val en ressenyar Horacianes amb un article titulat precisament El darrer mot d'en Costa (379).

El cas de Gabriel Alomar és atípic perquè el seu ideari és ben diferent del d'Alcover, Oliver o Costa. La seva trajectòria és una altra i això incideix en els contactes amb Carner a començaments de segle. En uns primers moments, manté bona relació amb els ambients mallorquins tradicionalistes (participa com a membre del jurat en alguns jocs locals, assisteix amb assiduitat a la tertúlia de Joan Alcover, en diversos moments se'l considera com a amic i company, etc.) i, a Barcelona, quan encara no s'ha consumat l'escissió de 1904, amb la Lliga Regionalista, la qual cosa el converteix en una de les firmes usuals de "La Veu de Catalunya" des de la seva fundació. Aquesta bona relació no exclou, però, que es manifestin les primeres divergències. Tant per la major radicalitat de la seva actuació pública com pel to de les seves propostes polítiques en els articles al diari. Això provoca certa reticència en els sectors religiosos entre els quals es belluga el grup carnerià, però sense rebuig categòric (380).

El 1903 hi ha diversos moments en què, a "Catalunya", se'l considera explícitament com a model (381). Els motius són diversos: el fet que sigui mallorquí i la facilitat que això suposa per integrar-lo a l'"escola", la qual ja és, per definició, modèlica; l'"arbitrarisme" de la seva proposta estètica i la presa de partit en favor del sonet en la polèmica sobre el tema; l'interès en aquests anys pels jocs florals (en aquest sentit, recolzar l'autor vol dir recolzar també la renovació de la festa); i l'apropament a la poesia francesa i italiana basada en la formalització classicitzant. Darrera de tot, és clar, hi ha la coincidència de Carner i Alomar a nivell estètic a l'hora de seleccionar d'entre allò que el Modernisme aporta de nou. Alomar, per tant, pot ser un bon model durant el període 1903-1904 -especialment per a Carner, que és qui té una actitud més oberta- perquè són els anys de concreció estètica, previs a la redifinició ideològica que provoca l'allunyament definitiu (382).

Durant 1903, l'acceptació d'Alomar per part de "Catalunya" és a tres nivells. D'una banda, la inclusió d'articles sobre la seva persona i la seva obra: el d'Eugeni Ors que serveix de base per a la definició d'"escola mallorquina" que es propugna i un altre de Fèlix Escalas en què se l'elogia com a element nou de la vida cultural mallorquina que sap mirar cap al futur sense prescindir del passat (383). En segon lloc, els textos poètics, que confirmen la font comuna de la selecció. En total són catorze poemes, entre parnassians i simbolistes (també algun més aviat de circumstàncies) en què domina el to classicitzant d'arrel carducciana. No s'exclouen pas aquelles de contingut més rebel, com El geni, en què la influència de Carducci no es limita als esquemes mètrics, com en Costa i Llobera. Per últim, els

textos teòrics propis. Li reprodueixen dos articles ja apareguts a la premsa. Un, L'aspiració de Mallorca, seleccionat precisament perquè justifica el concepte "escola mallorquina" -ni que sigui des de criteris lleugerament diferents als de Carner- i reflexiona sobre la necessitat de consolidar la cultura illenca en solidaritat amb el Principat (384). L'altre, el que dedica als Jocs Florals de Barcelona de 1903, amb unes idees que la redacció assumeix en nota prèvia com a pròpies, prova del grau d'acceptació (385). Aquesta bona predisposició és la que ocasiona que tampoc ell no s'escapi de la típiques gracieta del director contra els amics. Així, en una de les notes d'actualitat s'informa del seu nomenament com a suplent per al consistori dels Jocs Florals de Barcelona de 1904:

"A N'EN GABRIEL ALOMAR. Heus aquí, Amich, que vos han fet suplent segon de Mantenedor del Consistori dels Jochs Florals de 1904. Amich, aqueix és un alt honor al qual poch mortals arriuan. Alegreu-vos, regositjeu-vos y alabeu al Senyor, qu.ab aytal distinció os ha beneit a Vós, y a la vostra demora y als vostres camps, y als vostres animals domèstichs. Si sou bon atlot, y estudiiau la llissó, y no us feu tacas, un altre any arri vareu a suplent primer de Mantenedor del Consistori dels Jochs florals de 1905" (386).

A partir de 1904 la bona relació comença a esquarterar-se. El punt d'inflexió és la conferència a l'Ateneu Barcelonès en què es defineix el concepte alomarià de futurisme, la qual significa el decantament, just en el moment de l'escissió de la Lliga, vers l'opció contrària a aquella per la qual opta "Catalunya". El to d'elogi canvia de sobte:

"Ja sabíam qu'En Gabriel Alomar daria la nota radical, y verament és cosa pasmosa veure a nostre bon amich devingut revolucionari -un refinat en mànigues de camisa, un grech

ab canana, un melodiós declamador fent udols. La seua forma cuydada y subtil és essencialment antirrevolucionària, com li passava an en Castelar; el seu idealisme és absolutament antitètic de l'acció; igual contrariatat que la que sofreix en Salmerón. Y per què volguer devenir dinàmich quan se té la sort d'ésser fill de l'Illa de la Contemplació que té l'ensaymada per tota cocarde? Y com ha vingut l'esquisit poeta a exalsar-nos el renech? Si aquí som al Pays del Makago! Li permetem a l'Alomar que s'endugui tots els nostres carreters numeraris y honoraris a Mallorca. És lo únich que.ns sobra de Catalunya" (387).

La broma continua una mica més endavant quan el crític musical parla de les esperances dipositades en la nova temporada i aprofita el tema per afegir:

"No res, amich Alomar: que.ns hem de fer d'axò que diu vostè... Com ho va dir?... «futuristes»! Doncs compti'm entre ls seus. Idò, quedem en què.m faig «futurista». Aviam si l'«avenir» es dexarà «entendre» millor que.l present" (388).

En els ambients intel·lectuals conservadors de Mallorca que fins llavors l'havien respectat, la conferència té repercussions semblants. Com a conseqüència, per posar dos exemples, Alomar té problemes en els certàmens literaris posteriors presidits per Costa i Llobera (389), i ha de suportar les pressions que Antoni Mª Alcover exerceix sobre Prat de la Riba per tal que no torni a escriure a "La Veu de Catalunya" (390), diari que reproduïx el text de la conferència, però censurat (391).

En aquest cas el distanciament per part de Carner i els redactors de "Catalunya" és anterior en el temps i més contundent que no en els altres models mallorquins. Allò que en Costa o Alcover és mitificació honorífica esdevé ara sarcasme corrosiu. La clarificació ideològica d'Alomar és un dels motius del canvi d'actitud, però no l'únic. De fet, ja s'intueix en els textos anteriors i no

té res de sorprenent. Les causes prioritàries cal cercar-les, a un nivell general, en la redifinició paral·lela del catalanisme polític i, particularment, en la manera com aquesta redifinició afecta la concreció ideològica del grup de Carner. Més que Alomar, doncs, que, amb l'escissió de la Lliga a la vista, es limita a situar-se allà on li correspon, qui realment pren partit és Carner, que una vegada esgotats els anys d'aproximació a la Unió Catalanista, es manté en una actitud poc definida que després de l'escissió de 1904 és insostenible. La reacció davant la formulació del futurisme n'és un primer indici, que s'acaba de confirmar en els mesos següents i especialment durant 1905.

El sarcasme dels comentaris a "Catalunya" és fruit, doncs, d'aquesta primera discordança ideològica seriosa. Són uns anys, però, en què, tot i el rebuig al contingut de la conferència i les reticències existents -que obliguen a fer-lo passar a un segon pla-, la seva proposta estètica segueix essent vàlida. Almenys mentre ho és la dels altres companys d'"escola". En aquest terreny, el canvi de tàctica és factible entre 1906 i 1909, els anys dels respectius homenatges, però no encara el 1904, quan Alomar es desmarca ideològicament. D'aquí que continui publicant a "Catalunya", que sigui un dels autors seleccionats a "Biblioteca Clàssica Catalana" quan Carner n'és director (392), que el 1905 mantinguin relació epistolar amb comentaris literaris i suggerències en matèria poètica (393), que el mateix any li dediqui una de les composicions de Primer llibre de sonets, o que per a "Oleguer Recó" els poemes amb què Alomar s'emporta el primer accèssit a la flor natural de Barcelona del mateix 1905 siguin la "*nota incomparable dels Jochs Florals d'enguany*" i mereixin elogis idèntics als que apareixen a

"Catalunya" en guanyar el 1903 el primer accèssit a l'englantina:

"Aquests quatre sonets (...) són d'una visió tan serena, d'una expressió tan escullida, d'un treballat de llengua y d'armònia tan perfectes, que per ells sols els Jocs Florals de 1905 marcaran fita en el desenrotllament de la institució" (394).

Els textos crucials per a l'estudi de la relació entre Carner i Alomar entre 1904 i 1905 són els dos articles que es creuen des de les pàgines de "La Veu de Catalunya". El primer, del mallorquí, sobre la participació del barceloní en els Jocs de Palma d'aquest any. Agraeix a ell i als seus companys l'esforç per a l'agermanament de Catalunya amb Mallorca i per impedir amb la qualitat dels seus poemes que els certàmens locals es concebin com a festes purament folklòriques:

"Per enguany, de totes maneres, la festa s'ha salvat. Vós y en Bofill heu aportada l'escomesa fraternal de Catalunya, simbolisant la més alta transcendència social d'aquell acte, l.unitat de l'idioma, garantia de la forsa y el prestigi de la nostra art. De Catalunya és vinguda, suscitada per vós, una aura de l.inspiració més poderosa que jamay se hagi produït entre els homes, y, per la veu d'en Bofill, un rastre de l'emanació del Montseny, reconfortant y vigorífica" (395).

Posa de manifest que continua havent-hi coincidència d'idees en la concepció de la poesia (especialment pel que fa al classicisme i al treball formal, que són els mateixos trets que Carner valora d'Alomar) i acaba amb un acomiadament adulator:

"Adéu bon amich. Repreneu las vostras belles estrofas y entreteixiu els hemistiquis ab la mateixa art ab què sabían fer-ho els cantors eòlichs, per lo que d'ells fins a nosaltres és arribat. Y si anau a Delfos, recordau-vos de oferir al déu, en mon nom, duas tortras blanques que encara no hagin fet

cria."

Aprofitant la imatge final del viatge a Delfos i l'encàrrec de l'ofertament al déu que s'hi venera, Carner li respon amb el mateix to a Loxias parla clar i formula per primer cop -d'aquí que sigui un dels articles més significatius per a l'estudi de l'evolució carneriana- l'argument de la necessària conjunció entre poetes i polítics. Amb criteris diferents als d'Alomar -el fruit de la discrepància-, però amb la mateixa adulació com a poeta de què l'altre havia fet gala. Així acaba Loxias-Apol.lo el seu oracle:

"Y digas a n'aquell que t'envia, que la Illa Daurada.m recorda ma Delfos, la illa florida d'or. Y que ell és de mi tan aimat que, àdhuc quan vulgui parlar de la sanch y el fum dels moderns, jo espargiré damunt sos mots l'or y el blau. Car ell és fill d'una terra aimanta hon júgan l'or y el blau com dos infants. Y sos versos a tot temps seran lleus y exquisits, com el moure's de las fullas de la olivera" (396).

Tot i el decantament vers "la sanch y el fum dels moderns", Alomar se salva pel fet de ser mallorquí i entroncar amb l'estètica d'una "escola" que el 1904 a Carner encara li és útil.

A partir de 1906 les diferències s'agreugen, fins que poc temps després, quan el Noucentisme ha encarat el seu procés d'establiment, les coincidències són cada cop menors i el respecte mutu esdevé animadversió. Fins a 1908 encara hi ha temps per al reconeixement que suscita el fet de partir d'una poètica equiparable. El cita sovint com a autor de prestigi i recorda diverses vegades el seu origen mallorquí. En un moment determinat fins i tot li ofereix d'"ingressar en la nostra recent y ja gloriosa associació caligeneica" i el qualifica de "poeta selectíssim, cerebral, incontaminat, orfebre de merave-

lles" (397). Si més no és una prova del manteniment de l'amistat. Els atacs s'endureixen a partir de 1908, amb Carner com a militant de la Joventut Nacionalista i Alomar de la Joventut Republicana. És el mateix moment en què també es produeixen les escomeses des de "La Veu de Catalunya" i "La Cataluña" (398).

En la narrativa, el concepte d'"escola mallorquina" es reforça amb la presentació, també modèlica, d'un altre escriptor illenc: Joan Rosselló de Son Forteza (399). Com a prototipus d'escriptor en connexió amb el món rural i a causa del seu tarannà tradicionalista (a part que no és un pagès, és clar, sinó un propietari), en ell s'il·lustren els raonaments ideològics fonamentals que justifiquen la importància que adquireix el pairalisme mallorquí entre els components del grup carnerià. Només és modèlic des d'aquest punt de vista, per la qual cosa té sentit que se'l potenciï durant 1903 i 1904, però ja no més tard, quan Carner obre camí a un ciutadanisme més d'acord amb el nou compromís polític, i quan la definitiva jerarquització de gèneres devalua la narrativa. Certament, són els dos anys de màxima confluència -recordem que durant els primers viatges a Mallorca és el seu principal enllaç i que a l'hora de les visites rep un tracte preferencial-, i després, sobretot a partir de 1906, ja pràcticament no se'n parla. Igual com succeeix amb els altres mallorquins, però ara per motius diferents, només és útil literàriament durant aquests anys de formació, fins que se'l situa en el mateix lloc d'honor de l'homenatge i l'oblit.

La demostració de l'afectuositat existent la tenim en els diversos sonets que Carner li dedica, en els esforços que porta a terme per tal que sigui un dels

participants en el cicle de conferències dels mallorquins a l'Ateneu Barcelonès el 1904 (400), i en la participació destacada en els jocs florals organitzats pel grup (és un dels premiats dels de Moià de 1904 i el president dels de Viladrau de 1905). A més de l'impuls que les plataformes carnerianes concedeixen a la seva obra. Certament, amb anterioritat a 1903 Rosselló aconsegueix una mínima reputació en els ambients intel·lectuals mallorquins, però la seva narrativa és poc coneguda al Principat (401). El grup carnerià s'encarrega de llançar-lo, especialment des de "Catalunya", i Carner l'introdueix també a "Il·lustració Catalana" i a "La Veu de Catalunya" (402). Hi cerquen d'una banda el tipus de prosista que s'adiu a les seves necessitats. En aquest sentit, ocupa un lloc semblant al de Joaquim Ruyra o Manuel Duran i Duran i, com ells, és incapaç de sortir-se'n amb el gènere novel·lístic (403).

Allò que més sobresurt és la imatge que se'n crea com a representant de la tradició mallorquina rural que convé als interessos ideològics dels redactors de la "Catalunya" de 1903-1904 i als intel·lectuals mallorquins d'ideari conservador. Ruralisme que és expressat literàriament de forma depurada i amb lleugera tonalitat clàssicitzant, lluny de la formalització de Raimon Casellas o Víctor Català (a vegades no tan distanciat, però, de llurs rerafons filosòfic). Miquel Costa i Llobera ho resumeix en el pròleg a Manyoch de fruita mallorquina i delimita la impossibilitat d'aconseguir des d'una perspectiva ciutadana la identificació desitjada entre terra i tradició:

"Des que l'advocat displicent, deixant l'exercici de la carrera, se'n va anar a viure dins l'heretat paterna, prop de la vila d'Alaró, tenint temps i vaga de sobres per llegir i fantasiar a son gust en aquell casal pagès tan típic i suggestiu (...) sentí poch a poch muntar-li al cap la sava inspiradora de l'agre de la terra, y brollà sa potència

d'escriptor fins aleshores adormida. De manera que tot aquest tardà manyoch de fruyta mallorquina, tan frescal y saborosa, se deu a l'acert d'haver-se empeltat l'autor amb mudes llegendes del terror nadiu (...). Tanta és l'eficàcia del medi connatural y propi, adoptat en bona hora!" (404).

La majoria de les seves col.laboracions a "Catalunya" (narracions, traduccions, reculls de rondalles), queden en funció d'aquest ruralisme de fons. Allò més significatiu, a part del Manyoch de fruyta mallorquina editat com a regal per als subscriptors i principal exemple del llançament pretès, són els textos teòrics. Concretament la Conferència sobre la pagesia de Mallorca, donada per encàrrec de l'Ajuntament de Ciutat durant les fires i festes del mes d'agost de 1903, i reproduïda a la revista. És una defensa retòrica i idíl·lica del modus vivendi del pagès illenc (405). La recuperació des de "Catalunya" de textos com aquest -tenen fins i tot la intenció d'editar-lo en volum a part- és un bon exemple de la lectura ideològica que cerquen en la narrativa d'un autor com Rosselló. Per això quan Carner li encarrega alguna col.laboració li demana explícitament que parli de la vida pagesa mallorquina (406). O quan li dedica un poema, com en el cas del sonet A en Joan Rosselló amb que s'encapçala un dels números de "Catalunya", en dóna una imatge ben pagesívola. (407).

En definitiva, Joan Rosselló és un bon referent per al Carner de 1903 i 1904, però en aquest cas sense proximitat estètica, cosa que el diferencia dels poetes de l'"escola". Per això és més fàcilment justificable la utilització ideològica i el canvi d'actitud a partir de 1905-1906. Canvi d'actitud que el propi Rosselló, fidel als seus postulats de sempre, reconeix en comentar La muntanya d'ametistes en carta a Jaume Bofill i Mates de

tretze de gener de 1909:

"Pel meu gust les preferesc més esquerpes, menys civils (vull dir les montanyes, no les poesies). Bé comprench que vós, ciutadà, vullieu urbanisar el Monseny ruralista com jo mateix, però teniu en compte que cada cosa té sa pròpia naturalesa y no convé pertocar l'ordre que li és propi y escaient."

Aquesta opinió tira per terra qualsevol intent d'apropriar-se Rosselló com a narrador noucentista. Intent del qual Carner desisteix ja abans que el moviment acabi de gestar-se, però que el 1908 encara rebrota, sense gaire fonament, des de les pàgines de "La Catalunya" (408).

GIRONA I EL GRUP DE LA REVISTA "VIDA"

Tres factors resumeixen la importància que Carner i els seus companys concedeixen a Girona a l'hora de l'expansió de llurs idees. En primer lloc, l'existència d'un grup ja format que edita una revista com "Vida", amb uns objectius semblants als de "Catalunya". És fundada per Francesc Viver i n'apareixen trenta-quatre números, amb periodicitat quinzenal, des del 26 de gener de 1902 fins al 15 de juny de 1903. Els principals redactors en són, a més de Francesc Viver, el seu germà Antoni, Santiago i Rafael Masó i Valentí, Rafael Gay i, en un primer moment, Prudenci Bertrana. Josep Pou i Batlle, professor del seminari, n'exerceix les funcions de consiliari espiritual (409).

En segon lloc, el paper d'intermediari de Rafael Masó. Tot i el seu pas per Barcelona com a universitari durant els anys en qüestió i la seva participació incondicional en les activitats del grup carnerià, no renuncia mai a la seva vocació gironina i manté en tot moment el vincle d'unió amb la intel·lectualitat local. Aquesta compaginació li permet actuar de perfecte enllaç per a la projecció de Carner. Ja sigui per la seva influència en l'organització dels Jocs Florals, que són uns dels seleccionats des de Barcelona com a plataforma literària; per la seva vinculació al "Diario de Gerona", negoci familiar; o, especialment, per la seva condició de membre actiu de la redacció de "Vida", la revista que materialitza l'entesa. És, doncs, un cas de doble militància, amb una efectivitat major a l'hora d'estreñer relacions i afermar amistats que no la que pot exercir a Mallorca Alzina i Melis, que queda més desplaçat dels ambients literaris (410).

I en tercer lloc, a nivell complementari, l'existència a Girona d'una forta polèmica entre dos sectors intel.lectuals: el conservadorisme catòlic de "Vida" i el progressisme republicà de "L'Enderroch". La confrontació d'ambdues tendències és una veritable prolongació de la que hi ha establerta a Barcelona entre "Catalunya" i "Joventut", per la qual cosa no és estrany que Carner contribueixi a llançar llenya al foc i s'aliï al sector ideològicament afí. És cert que això és possible una vegada estan suficientment fixats els interessos envers Girona com a zona d'expansió, però també és veritat que ajuda a reforçar-los (411).

Tot plegat possibilita l'existència d'un eix Barcelona-Girona, el qual es fonamenta en l'amistat personal entre Carner i Masó i, més genèricament, en la proximitat de "Vida" a les plataformes carnerianes. Especialment "Catalunya", que és la que, en aparèixer, aferma uns contactes que ja s'adverteixen a "Montserrat" (412) i que, també en aquest cas, s'originen gràcies al pas de molts d'aquests gironins durant els anys universitaris per les acadèmies de la Congregació Mariana de Barcelona, provinents pràcticament tots ells de la Congregació de Girona.

L'estudi d'aquest eix ha de centrar-se per força en l'anàlisi comparativa d'ambdues revistes. La primera cosa a tenir en compte és la coincidència ideològica. Tant pel que fa a la defensa de la tradició amb finalitat conservadora com al fonament cristià de base torrasibagesiana per legitimar-lo (413). Generalment des d'una perspectiva més reaccionària que no pas a "Catalunya", la qual condueix a casos extrems com el de l'acceptació del carlisme a causa del seu component catòlic (414). En aquestes formulacions "Vida" s'acosta més als plantejaments del but-

lletí de la Lliga Espiritual que no als de la revista genuïnament carneriana. La causa cal cercar-la en la major clericalització. A "Catalunya" els capellans ocupen llocs en la redacció però són poc influents, mentre que aquí els germans Viver i Josep Pou marquen el camí a seguir.

També hi ha proximitat de posicions en matèria literària i artística. Per exemple a l'hora de parlar de Modernisme. En un dels articles més característics Josep Berga i Boada parteix de la polèmica creada a l'entorn de la idea de Modernisme per tal de definir-ne un concepte restringit a partir d'una selecció prèvia basada en el conservadorisme i la moralitat. S'arriba així a dos modernismes diferents: un d'assimilable (en majúscula) i un altre que cal rebutjar (en minúscula):

"Sí, perquè hi ha diferència d'un modernisme i d'una exageració. Modernisme i modernisme, hi ha. Aquí fins fa poc temps se pot dir que no hem vist res més que Modernisme pornogràfic i consti que... és lo que més agradava. El Modernisme que aprofitant-se de la corrent, corromp i cerca la bellesa en la porqueria.

Perquè s'ha d'entendre que la verdadera corrent no admet lo dolent i lo porc. Ho vol tot bo i al dir axò se comprèn que vol bellesa, sentiment, composició, color, factura, tot que tingui qualitatats."

La restricció obliga a l'assimilació a un simple decorativisme, del qual s'exclou qualsevol indici de rebel·lió:

"Avui pertot el veiem. En las fatxades, en els rètuls, en els tranvies, en els cotxes, dins els vagons dels trens, en els kioscos, en els arbres, fins en els guardarodes veiem l'afiche, l'anunci, el retrat del modernisme que corre, s'axampla i entra en els llogarets més arrecerats. L'Anunci! Eus aquí lo que avui domina, l'art decoratiu, la pintura moral, la que preferia el Salon Rose-Crais. I sabeu per què? Perquè el Modernisme, fill d'un sigle de vapors, de rails, de bicicletes,

d'aïsladors, de filferros i electricitat, coses prosaiques, no podia deixar de decorar aquestes (...)" (415).

Tant Berga i Boada com en Carner i "Catalunya" parteixen d'una selecció a partir de criteris ideològics per tal d'arribar a uns mateixos models (Joan Llimona en ambdós casos, pel que fa a les arts plàstiques). La diferència rau en el fet que Berga accepta el terme i la seva definitiva imposició, i en canvi des de la revista carneriana, amb una selecció més intel·ligent, s'associa a allò que es rebutja per tal de desprestigiar-lo. "Vida" no arriba fins als plantejaments de Carner, però no es diferencia gaire dels que li serveixen el 1902 de punt de partida. També aquí se situa a mig camí entre "Montserrat" i "Catalunya".

Hi ha altres punts de contacte puntuals en diverses matèries. Per exemple en la valoració de Ramon Llull o Marià Vayreda. El comentari a "Vida" de Sanch nova, per exemple, és motivat per les idees sobre novel·la publicades en el primer número de "la notable revista «Catalunya»" (416), per la qual cosa les dues lectures són quasi idèntiques. Igualment respecte a Llull. Només cal llegir les reflexions de Josep Pou i Batlle, en la línia de la típica interpretació confessional, malgrat que no reformuli el rerafons cristià en funció d'un determinat projecte cultural, tal i com succeeix en Carner (417).

De gener a juny de 1903 -els mesos en què "Vida" i "Catalunya" coincideixen al mercat- és quan hi ha una relació més directa entre els dos grups. Ja en el primer número de la barcelonina, "Vida" és qualificada com a "simpàtica revista gironina" (418) i en la secció de premsa d'aquests mesos se'n reproduïxen cinc articles i se'n comenta un altre -entre ells alguns d'Alzina i Melis, Rafael Masó i Francesc Viver, i tots sobre temes que

denoten interessos semblants-, de manera que esdevé ràpidament la publicació més promocionada (419). Fins a abril de 1903 hi ha referències a "Vida" pràcticament en cada número i el mes de juliol, es fan ressò de la seva desaparició en una nota que deixa constància del parentesc, amb la típica ironia afable que Carner reserva per als amics:

"SEGLAS XVIII Y XIX. En son número del 15 de juny la revista «Vida» pren comiat del públich, y nosaltres en sanglotem dolorosamente. Publica els següents versos del Dr. Ignasi Ferrera (segle XVIII): Què és més útil, la música o la pintura? (...)

Ja comprenem per què els redactors de «Vida» insértn una poesia que dóna preferència a la Pintura sobre la Música: 1) perquè l'actual director és pintor; 2) perquè han vist malauradament que la gent no està per músicas; 3) (conseqüència de l'anterior) perquè han hagut d'anar con la música a otra parte" (420).

A part de Rafael Masó, hi ha altra gent de "Vida" que col·labora assíduament a "Catalunya". D'una banda, Rafael Gay de Montellà, que a "Vida" destaca pels seus articles mig divulgatius i mig crítics sobre Maeterlinck i l'estètica simbolista, i de qui Carner publica textos de tema sociològic o alguna narració de caire rural. Durant els seus anys d'estudiant a Barcelona convergeix amb la gent del grup carnerià a la Congregació Mariana (421), en la qual ingressa el 1903, i a l'Agrupació Escolar Catalanista "Ramon Llull", on exerceix durant el curs 1902-1903 com a president de la secció de Dret i Filosofia i Lletres. La correspondència entre Carner i Masó dóna pistes suficients com per intuir una amistat prou íntima. En segon lloc, Francesc Viver, la veritable ànima del grup gironí i màxim impulsor de la revista. Així es dedueix de la correspondència de 1902 o 1903

tramesa a Rafael Masó i escrita en paper amb la capçalera de la publicació:

"«Vida» serà nostra segona vida, el fill robust de nostre intel.lecte creient, el llas de germanor entre ls amics que en bona hora s'encaxaren i s'aplegaren per llaurar un crit que semblava boig allavors, i ara, ja més respectat, el crit sublim de Visca l'Art! (...) Travalla per «Vida», noi, que dorms massa."

Hi és clara la consciència de grup i la necessitat del lligam amb Barcelona:

"Amb aquestes bones ànimes estudioses que respiren els aires barcelonins armarem un joc de literats que donarà bo de veure. (...) Vull que treballis com un negre, si cal, per la regeneració de Girona."

Les seves col.laboracions literàries a "Catalunya" queden en la línia de les que publica, amb la mateixa profusió que el seu germà Antoni, en infinitat de revistes: des de "En Patufet" a "La Hormiga de Oro", passant per "L'Atlàntida", "La Creu del Montseny" i fins i tot "El Poble Català". Són narracions amb pretensions de drama rural (El cacic de Sant Martí), o relats de fons autobiogràfic, com Recorts d'un vicari pobre, en què s'evocuen els records d'un capellà rural amb aficions literàries. La més interessant és l'esmentada paròdia de "L'Enderroch" en què es fa burla dels aspectes més rebels del Modernisme i dels intel.lectuals defensors d'un esperit modern contrari a la tradició. El mateix esperit que tenen els integrants d'una revista imaginària -gironina, però- que s'anomena precisament així: "L'Esprit". La narració consisteix en la descripció de la redacció d'aquesta revista, tant el local com la gent que la componen. Les parets, per exemple, estan plenes d'anuncis modernistes i de dibuixos arrencats de "Pèl i Ploma", i els components són una colla de bohemis radicals que s'exalten per qual-

sevol cosa, sempre i quan signifiqui progrés:

"Allí es pot xerrar, sense gaires miraments, com al mitj del bosc; i les reunions més notables són aquelles en què ls redactors drets, fora de si, enraonen al plegat, gesticulant frenèticament, passant de la broma més franca al més tribunici ardor; i és allavors quant les veus s'enrogallen, quant se demanen a brams Els Segadors, Els Segadors!, i quan un piano desafinat, acompanyant a les veus escardelenques, dexe sentir ses notes atronadores com una tempestat d'entusiasme... i és allavors que ls que passen pel carrer diuen am la mitja rialla: són els cebes de «L'Esprit»" (422).

A l'hora de publicar un text així, tot i les referències locals subjacents, Viver tria precisament "Catalunya". Senyal que considera que és el lloc adequat per a una burla d'aquest tipus.

Per últim, el cas especial de Prudenci Bertrana. És l'únic dels autors gironins esmentats que en aquests anys es troba a cavall entre "Vida", de la qual és redactor, i "L'Enderroch", on col.labora des del número tres (423). De mica en mica es va desplaçant cap al sector esquerrà i s'autojustifica de la vacil.lació prèvia (424). Tot i que el 1903 comenci a col.laborar a "Joventut" i, més endavant, en rebí tractes de favor, la bona relació amb la gent de "Vida" li permet aproximar-se a Carner i utilitzar "Catalunya" com a plataforma de llançament. Ja apareix a la llista de col.laboradors del primer número en un moment en què, almenys a Barcelona, és un veritable desconegut i hi publica diverses narracions, alguna d'elles -com Una agonia- molt propera al corrent més característic de la narrativa modernista. També se'n reproduueix el discurs com a secretari dels Jocs Florals de Girona de 1903, en el qual s'apropa, més en la teoria que no en la pràctica, a les opinions dels redactors

sobre el tema: justifica la validesa de les festes d'aquest tipus, però fa revisió crítica dels tòpics i es queixa dels rimaires d'ofici que concorren a les convocatòries només per endur-se els premis (425). Cal tenir en compte que alguns dels seus primers guardons els obté en certàmens on pesa molt la influència carneriana (Olot el 1902) o controlats directament per ell (Moià el 1904).

A les pàgines de "Vida" també hi ha referències a "Catalunya". Ja abans que aparegui mostren tenir-hi un interès especial i en ressenyar-ne el primer número hi dediquen un llarg comentari i en fan una valoració enaltidora (426). En el número següent tornen a al·ludir-hi a propòsit de Vayreda. També des d'aquest cantó les citacions són permanents durant els mesos en què ambdues publicacions coincideixen al carrer. En una d'elles, es destaquen diversos sonets de Carner i se'n proposa una lectura que demostra que a nivell estètic la influència és igualment considerable, malgrat els prejudicis per part de Francesc Viver, amb menor ànsia d'innovació literària. Com a poeta, torna a ser líder i capdavanter:

"L'estil és el que tenim ben definit en aquest autor: presentar la poesia am ses vestidures naturals, i amb certa drossis d'humorisme en la «forma», que us fa entrar més els assuntes que arrapa la ploma del jove escriptor. I ara, no.s cregui que.ns agafem amb un ferro ruent per a fer «bombo» a n'en Carner: llensem solsament la guspira de criteri que.ns ha brollat de la lectura de l'esmentat trevall, i les ganes que tenim de que s'estudiï una personalitat literària tan simpàtica i original entre la gent de ploma de la nova fornada" (427).

Ja en el número quatre s'inclou el seu nom en una llista de col·laboradors, a la qual s'afegeix en el número següent el de Jaume Bofill. La participació directa d'ambdós és quantiosa, sempre amb textos poètics. Especialment

durant 1902, quan encara no disposen de plataforma pròpia. "Vida" s'apropa una mica més que no "Montserrat" a llurs necessitats. Josep Carner és dels poetes que hi publiquen més sovint:

- * Lied, nº8 (10-V-1902), p.117.
- * Pluja d'hivern, nº12 (15-VII-1902), p.202.
- * Las faulas del riu, nº15 (30-VIII-1902), ps.264-266. Inclou els cinc poemes amb que obté la flor natural de 1902 a Olot: La pau dels cygnes, L'amor de la lluherna, Els vetllayres, Geni incomprès i El plor de las rosas.
- * Prolegòmens, nº22 (15-XII-1902), ps.360-362. Inclòs a Llibre dels poetes amb el títol de Natura.
- * Lletania als teus llavis, nº31 (30-IV-1903), ps.108-109.

També hi ha indicis que fan creure que ell és el responsable que s'hi incorporin algunes poesies d'Albert Samain (428). De Jaume Bofill i Mates hi ha quatre poemes més (429) i d'Alzina i Melis l'article sobre mossèn Alcover que després reproduïx "Catalunya". Per la seva condició de redactor, Rafael Masó és qui hi té una participació més intensa. Hi destaquen, a més dels poemes de clara influència carneriana, els articles sobre art i estètica i una única ressenya literària, precisament de Branques mortes d'Eveli Dòria, el mateix llibre que Carner comenta a "La Hormiga de Oro" i a "Montserrat" (430).

L'interès de Carner per Girona es manté en els anys posteriors a "Vida" i "Catalunya". De fet, el grup quasi continua existint com a tal (431), així com la polèmica

amb els antics redactors de "L'Enderroch" tot i el pacte en qüestions específiques. El marc per al manteniment de la projecció ve donat per la participació en els Jocs Florals, per la continuïtat de l'amistat amb Masó fins i tot quan retorna a Girona en acabar els estudis, i per les visites freqüents. N'és un exemple el tema dels poemes L'amor de Girona, La devesa a la tardor i El sepulcre del bisbe Bernat de Pau a la Seu de Girona, guanyadors d'un dels premis del certamen de 1906 i inclosos a Segon llibre de sonets (432).

Des de 1905 un dels temes primordials per a l'anàlisi de la relació de Carner amb Girona és la caracterització de la ciutat amb l'ús dels tòpics del decadentisme per tal d'aportar el gra de sorra oportú en la creació del mite de "Girona-la-morta" que diversos sectors literaris barcelonins i locals ajuden a establir. Durant 1905 i 1906, alguns textos d'"Oleguer Recó" a "La Veu de Catalunya" propugnen aquesta imatge decadentista de la ciutat. Especialment Evocació mortuòria, remembrança lírica a partir de la descripció ombrívola d'un ambient que recorda la mort a cada pas, la qual contrasta amb la perennitat dels seus antics monuments. En conjunt, una imatge molt propera al tòpic europeu finisecular. No hi falta res:

"La vida més bella de naturalesa que hi ha en tu, oh Girona, és el vent, és el fret, la mortalla daurada de les fulles, la magestat suprema de les postes dolorides! Tu ofereixes a les mages desesperances de la naturalesa tes funerals pujades, hont l'herba ix entre còdols; i los antichs murs, negres d'humitat; y el ressò de tes buidors y el plany de tes recanses elegíiques. (...)

Vella ciutat ducal, tu m dónes l'esgarri-fansa del sepulcre. Jo m'agenollo en els recons de les teves iglésies centenàries, jo prego damunt les lloses santificades y m'uneixo ab tots els que han existit y han

pregat perquè com ells oferesc la prostratació y l'oració; y els imploro recordant la proximitat glacial de la meva fi" (433).

N'hi ha d'altres de complementaris. Per una banda els tres sonets esmentats, en què continua present arreu la suggestió de la mort. De l'altra, El fret negre de Girona, un dels pocs poemes signats com a "Oleguer Recó", amb un tractament ja diferent, però amb el manteniment d'alguns dels tòpics: la negror, la boira i la mort (434).

Com s'ha entès aquesta col·laboració de Carner en la creació del mite? En principi cal considerar sospitosa una aproximació al decadentisme en dates tan avançades, una vegada la seva obra literària s'ha allunyat dels tòpics que li serveixen de punt de partida. Ja el 1903 és possible llegir L'idil·li dels nyanyos com a paròdia d'aquests mateixos tòpics; el 1905 incorpora a la seva versió d'El comte l'Arnau un cert regust antidecadentista; i el 1909 s'expressa contundentment en contra d'aquell sensualisme que es respira des de la vaga impressió de l'esperit decadent (435). Certament, però, a Evocació mortuòria no hi ha la ironia distanciadora de L'idil·li dels nyanyos. Sí que apareix, però, a El fret negre de Girona i amb suficient intensitat com per prendre el protagonisme. Allò que Carner hi pretén és reproduir els mateixos llocs comuns evocats en l'article, però inserint-los en un context poètic més personal, on el que prima no és l'efusió emotiva, la grandiloquència dels temes transcendents ni les obsessions sensuals extremes, sinó el petit detall, polit i idealitzat, però igualment quotidià. Així, el "fret negre", el "vapor humit", els "carrers que regalíman de la boyra", "el sol morat" i els "ayres silenciosos" se les han de veure amb la realitat dels nassos tremolosos, els llumets diminuts, les herbetes del teulat i el petar de dents dels vianants dins del